

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

BRNO 1982

grund eine Gestalt mit Resten eines Heiligenscheines um den Kopf eingeritzt. Die rechte Hand ist in der altertümlichen Geste der römischen Kaiser gehoben, die linke ist auf das Herz gelegt, in anatomischer Form dargestellt. Unter den Füßen der Gestalt ist eine Flechte. Der Fund gehört im Gegensatz zu den Produkten von hohem technischem sowie künstlerischem Niveau, wie wir sie aus dem Umkreis der Hofkunst der grossmährischen Herrscher kennen, zu einfachen Ziergegenständen kunstloser Durchführung. Seine Datierung ist vorläufig unklar, genaue Analogien fehlen. Mit Rücksicht zur Gesamtsituation auf der Fundstelle sowie auf die historischen Tatsachen können wir den Fund an die Wende des 9. und 10. Jahrhunderts, in den Zeitabschnitt des fortschreitenden Verfalles Grossmährens datieren.

Die Siedlungsschicht in der Umgebung der XII. Kirche stellen Objekte vor, die allgemein älter als die Skelettgräber sind, die sie überdecken. Es erscheinen hier wiederum mergelsandige Herrichtungen der Fußböden sowie Reste von Steinkonstruktionen, die ohne Mörtel erbaut sind. Unter dem angeführten Horizont meistens mit Keramik des 2. Types, waren im Liegenden Reste älterer Siedlungsobjekte in einem mächtigen Horizont von verbrannten Holzkonstruktionen abgedeckt. Von den Funden ist chronologisch am empfindlichsten ein gegossener propellerförmiger Sperrstift, im Quadrat 45/-16, knapp hinter der Nackenwand der Befestigung der Fürstenburg gefunden. Wir können ihn in das 8. Jahrhundert datieren.

Eine weitere Grabungsstelle waren acht Quadrate nördlich von dem sog. Fürstenpalast /16,17/-1 bis -4/. Die Stelle ist in unmittelbarer Nähe des im Jahre 1958 untersuchten Objektes 400 mit Funden terner Figürchen. Auf der Fläche stellte man Baudestruktionen fest, die aus Stein mit Mörtelverbund erbaut worden waren, in eingesenkten Schichten der Ausfüllung eingetiefter Objekte erhalten, und Skelettgräber, aus denen vergoldete Ohrgehänge mit vollem Filigrankörbchen /Gr. 1515/ stammen. Am bedeutendsten ist die Tatsache, dass auf der Fläche die Grenze zwischen zwei Typen der Kulturschicht auf der Fürstenburg festgestellt wurde. So wie bei der Grabung in der Umgebung der X. Kirche, so hat man auch hier festgestellt, dass die Schicht ohne markante Siedlungsbelege, von der übrigen Kulturschicht mit Resten mergelsandiger Fussbodenherrichtungen auf der Fläche der Fürstenburg durch eine Holzumfriedung abgeteilt war, nach der im Liegenden Pfostenpuren blieben. Auf der untersuchten Fläche waren Reste der angeführten Umfriedung in nordöstlicher Richtung erfasst worden und knüpften so an die Rinne, die auch unter den Fundamenten des sog. Fürstenpalastes festgestellt wurde. Das derart umfriedete Objekt - vielleicht Umzäunung - war ca. 20 m breit, auf der höchsten Stelle der Fürstenburg situiert. Auf seiner nördlichen Seite hat man einen Abschluss festgestellt, ungefähr in der Mitte ist das bereits erwähnte Objekt 400 angebracht.

Ausser den angeführten zwei Stellen, wo in Mikulčice die Terrainuntersuchung durchgeführt wurde, deckten wir den Raum des Tores in die Befestigung unter der 1. und 2. Kirche ab. Die Interpretation dieses Teiles wird im Jahre 1981 beendet werden. Von den schwerwiegenden Funden in diesem Teile machen wir auf einige Tiegel und besonders auf eine Menge von Mahlsteinen aufmerksam, mit denen die benützte Fläche des Tores verschüttet war, sie sind jedoch auch in die Ausfüllung des Wassergrabens vor der Befestigung geworfen worden.

ZVÍŘECÍ KOSTNÍ MATERIÁL Z HRADIŠTĚ V MIKULČICÍCH ZÍSKANÝ V ROCE

1976

/okr. Hodonín/

Zdeněk Kratochvíl, AÚ ČSAV Brno

Každoroční systematický rozsáhlý výzkum slovanského hradiště v Mikulčicích se v průběhu roku 1976 prováděl na pěti místech výzkumné plochy sídlištní aglomerace /Klanica 1978/. Zvířecí kostní zbytky byly nalezeny v 7 sondách, 40 čtvercích a 17 kontrolních blocích /Kratochvíl 1981/. Výsledkem tohoto terénního šetření bylo získání zvířecího osteologického materiálu v celkovém počtu 11835 kostních zbytků. Zpracováním tohoto materiálu se ukázalo, že je možno počítat s 5 856 určenými kostními zbytky, které patřily 10 druhům domácích a nejméně 8 druhům divoce žijících zvířat. Celkový přehled kostního materiálu, patřícího jednotlivým druhům zvířat, je uveden v tab. 1. V této tabulce je rovněž zaznamenán stanovený minimální počet jedinců a to oběma dosud prováděnými postupy. Stanovením minimálního počtu jedinců v průběhu zpracování v jednotlivých čtvercích a jejich součtem /MPJ I/ a stanovením z celkového materiálu. Získané výsledky ukazují, že se neodchylují od dosavadních zjištění na tomto sídlišti. Stejně tak již dříve zkoumané vztahy, na něž jsem se zaměřil dříve, přinesly obdobné výsledky. Např. z uvedených čísel o prošetření výzkumné plochy je patrné, že výzkum byl prováděn na značném množství čtverců. Získaný materiál pak ukazuje na dosavadní zkušenosti; totiž, že nejpočetněji jsou zastoupeny čtverce, v nichž je frekvence kostního materiálu zhruba do počtu 200.

Mimo uvedená zjištění základního materiálového významu je v tab. 2 uvedeno rozdělení kostního materiálu na jednotlivé části kostry. Také tento přehled dokumentuje dosavadní stav, zaznamenaný v průběhu dřívějších výzkumných sezón. Kostní materiál jednotlivých druhů se nezachovává rovnoměrně z jednotlivých

krajin těla a nesterjně u jednotlivých druhů. Tato skutečnost je z největší části ovlivněna nejen různým stupněm dochovanosti kostního materiálu, ale i mnohými dalšími vlivy, mezi nimiž převažuje činnost člověka.

Literatura:

- Z. Klanica, Předběžná zpráva o 23. sezóně výzkumu v Mikulčicích /okr. Hodonín/. PV 1976, Brno 1978, 52 - 53.
 Z. Kratochvíl, Zvířecí kostní materiál z Mikulčic XIII, nálezová zpráva. Archiv AÚ ČSAV v Brně, 1-126.

Tierknochen aus dem Burgwall in Mikulčice im Jahre 1976 /Bez. Hodonín/. Die alljährliche systematische Grabung des slawischen Burgwalles in Mikulčice brachte auch in dieser Saison Tierknochen, die in 40 Quadraten, 7 Sonden und 17 Kontrollblöcken gewonnen wurden. Ihre Gesamtzahl und Einteilung auf bestimmte einzelne Tiergattungen ist auf Taf. 1. angeführt. Hier ist ebenfalls ausser der Knochenzahl /PK/ auch die bestimmte Mindestindividuenzahl durch Summarisierung aus den einzelnen Quadraten /MPJ I/ und aus dem gesamten verarbeiteten Material bestimmt /MPJ II/. Inhalt von Taf. 2 ist die Aufteilung des Knochenmaterials auf einzelne Skeletteile.

Tabulka 1. Počet kostních zbytků /PK/ a stanovený minimální počet jedinců určených druhů, získaný sumací z jednotlivých čtverců /MPJ I/ a z celé prošetřené plochy /MPJ II/ a absolutních a relativních hodnotách /v %/.

Tabelle 1. Die Zahl von Knochenüberresten /PK/ und die aus ihnen festgesetzte Mindestindividuenzahl der bestimmten Gattungen, die aufgrund der Summarisierung aus einzelnen Quadraten /MPJ I/ und aus der gesamten untersuchten Fläche /MPJ II/ in absoluten und relativen Werten /in %/ gewonnen wurde.

	PK		MPJ - 1		MPJ 2	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Bos primigenius f. taurus	1 692	28,90	102	19,43	36	14,06
Sus scrofa f. domestica	3 060	52,25	197	37,52	132	51,56
Ovis-Capra	872	14,89	116	22,10	51	19,96
Equus ferus f. caballus	20	0,34	12	2,29	2	0,78
Asinus africanus f. domestica	1	0,02	1	0,19	1	0,39
Canis lupus f. familiaris	12	0,20	8	1,52	3	1,17
Felis lybica f. catus	15	0,26	3	0,57	2	0,78
Gallus gallus f. domestica	93	1,59	28	5,33	12	4,69
Anser anser f. domestica	24	0,41	13	2,48	2	0,78
Sus scrofa	16	0,27	8	1,52	2	0,78
Cervus elaphus	18	0,31	12	2,29	2	0,78
Capreolus capreolus	5	0,09	5	0,95	2	0,78
Castor fiber	8	0,14	5	0,95	2	0,78
Lepus europaeus	12	0,20	10	1,90	3	1,17
Felis silvestris	4	0,07	2	0,38	1	0,39
Vulpes vulpes	1	0,02	1	0,19	1	0,39
Aves	3	0,05	2	0,38	2	0,78
Celkem	5 856	100,00	525	100,00	256	100,00
Neurčitelné	5 979					
Celkem	11 835					

Tabulka 2. Přehled kostních zbytků určených druhů rozdělený na jednotlivé části skeletu.

Tabelle 2. Übersicht von Knochenüberresten der bestimmten Gattungen, die auf einzelne Skeletteile eingegliedert sind.

	Bos primigenius f. taurus	Sus scrofa f. domestica	Oris - Capra	Equus ferus f. caballus	Asinus africanus f. domestica	Canis lupus f. familiaris	Felis lybica f. catus	Gallus gallus f. domestica	Anser anser f. domestica	Sus scrofa	Cervus elaphus	Capreolus capreolus	Castor fiber	Lepus europaeus	Felis silvestris	Vulpes vulpes	Aves	Čelkem
Processus cornualis	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
Ossa cranii	78	639	55	-	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	779
Mandibula	69	477	106	2	-	3	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-	662
Dentes sup.	60	116	48	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	228
Dentes inf	69	192	67	1	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	333
Atlas	13	51	13	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	78
Axis	20	42	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80
Os sacrum	9	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
Sternum	2	5	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Scapula	93	191	72	-	-	1	3	3	4	2	2	2	-	2	-	-	-	375
Humerus	93	196	81	-	-	-	1	21	4	1	1	1	-	2	-	-	3	404
Radius	122	127	75	1	-	2	1	6	4	-	3	1	-	-	1	-	-	343
Ulna	56	151	13	1	-	-	2	5	2	1	2	-	-	-	1	-	-	234
Ossa carpi	69	3	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	75
Metacarpus	54	92	41	5	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	196
Pelvis	97	123	45	-	-	-	2	2	2	1	-	-	3	-	-	-	-	275
Femur	100	83	24	-	-	-	2	12	3	-	1	-	1	3	1	-	-	230
Patella	19	10	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	32
Tibia	114	164	97	1	-	-	-	26	3	-	-	-	-	2	1	-	-	408
Fibula	-	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42
Ossa tarsi	22	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25
Talus	79	71	27	1	1	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	184
Calcaneus	76	91	15	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	186
Metatarsus	60	87	38	-	-	-	1	17	-	1	1	-	-	-	-	-	-	205
Phalanx proximalis	143	71	8	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	226
Phalanx media	108	24	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	141
Phalanx distalis	57	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65
Jine	-	1 ^{x/}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Čelkem	1	692	3 060	872	20	1	12	15	93	24	16	18	5	8	12	4	1	3 5 856
Neurčitelné																		5 979
Čelkem																		11 835

x/os hyoideum

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhový
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulním listě: stříbrná mince z mladohradištního hrobu v Mušově
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejně